

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра Економіки підприємства та організації підприємницької діяльності
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
Семенова В.Г.

-
“ ”
(підпис)

2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка та стратегія розвитку підприємства»
(назва освітньої програми)

на тему: «Фактори і резерви росту ефективності використання основних засобів підприємства (на прикладі ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель»)»
(назва теми)

Виконавець:

студент центру заочної та вечірньої форм
навчання

Белік Софія Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н., професор

(науковий ступінь, вчене звання)

Янковий Олександр Григорович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ОДЕСА – 2019

З М І С Т

	Стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ : ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФАКТОРІВ ТА РЕЗЕРВІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	5
1.1 Поняття та класифікація основних виробничих фондів	5
1.2 Головні фактори підвищення ефективності використання основних виробничих фондів	13
1.3 Узагальнюючі характеристики ефективності використання основних виробничих фондів на підприємстві	20
1.4 Резерви підвищення ефективності використання основних виробничих фондів	25
Висновки до розділу 1	30
РОЗДІЛ : АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПАТ «ОДЕСЬКИЙ КАБЕЛЬНИЙ ЗАВОД «ОДЕСКАБЕЛЬ»	32
2.1 Стан діяльності виробників кабельно-провідникової продукції та загальна характеристика виробничо-господарської діяльності ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель»	32
2.2 Дослідження динаміки важливіших показників фінансово-господарської діяльності підприємства	44
2.3 Аналіз ефективності використання основних засобів та факторів, що впливають на результативні показники підприємства	53
Висновки до розділу 2	62
РОЗДІЛ : ФАКТОРИ І РЕЗЕРВИ РОСТУ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПАТ «ОДЕСЬКИЙ КАБЕЛЬНИЙ ЗАВОД «ОДЕСКАБЕЛЬ»	65
3.1 Шляхи підвищення ефективності застосування основних виробничих фондів підприємства	65
3.2 Резерви росту ефективності використання основних засобів на ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель»	73
8	0
ВИСНОВКИ	82
Список використаних джерел	86
Додатки	92

ВСТУП

В умовах гострого дефіциту інвестиційних ресурсів перед вітчизняними підприємствами постає першочергове завдання підвищення ефективності використання основних фондів, як важливого матеріального елементу виробництва, що в значній мірі визначає їх потенціал. Метою роботи є аналіз стану, ефективності використання основних виробничих фондів підприємства та визначення шляхів підвищення ефективності їхнього застосування в сучасних економічних умовах. Завдання дослідження полягає в наступному:

- визначити суть основних засобів та показати їхню роль в підвищенні ефективності виробництва на сучасному етапі розвитку;
- провести аналіз головних факторів підвищення ефективності використання основних виробничих фондів і визначити узагальнюючі характеристики ефективності використання основних виробничих фондів на підприємстві;
- дослідити стан галузі виробників кабельно-провідникової продукції та надати загальну характеристику виробничо-господарської діяльності підприємства, що вивчається;
- проаналізувати фактори та резерви підвищення ефективності використання основних виробничих фондів та розробити відповідні заходи і рекомендації.

Об'єкт дослідження – процес використання основних виробничих засобів на ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель».

Предмет дослідження – теоретичні та практичні аспекти визначення, аналізу та ефективності використання основного капіталу підприємства, а саме його основних виробничих засобів.

Інформаційною базою дослідження служать теоретичні й методичні напрацювання з проблем ефективного застосування основних засобів, що висвітлені у роботах вітчизняних та зарубіжних учених, а також статистична звітність ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел

(56 найменувань) та 3-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 107 сторінок. Основний зміст викладено на 85 сторінках. Робота містить 10 таблиць, 17 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра підготовлено публікацію Янковий О. Г., Белік С. О. Показники ефективності використання й забезпечення підприємства основними виробничими фондами. *Економіка підприємства : сучасні проблеми теорії та практики* : матер. 8-ї міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 13-14 вересня 2019 р. 2019. С. 185-186.

У першому розділі *«Теоретичні засади факторів та резервів підвищення ефективності застосування основних засобів підприємства»* розглянуто сутність, класифікацію, елементи основних фондів підприємства, фактори і резерви підвищення ефективності їхнього використання.

У другому розділі *«Аналіз ефективності використання основних засобів на ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель»* надано загальну характеристику виробничо-господарської діяльності ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель» та проаналізовано показники ефективності використання основних засобів на даному підприємстві.

У третьому розділі *«Фактори і резерви росту ефективності використання основних засобів на ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель»* запропоновано два організаційно-технічних заходи, спрямовані на оновлення основних виробничих фондів підприємства й підвищення показників ефективності їхнього застосування.

Проведене дослідження дозволило зробити такі висновки: загальні позитивні результати впровадження двох рекомендованих заходів виражаються в наступних показниках зростання ефекту й ефективності використання основних виробничих фондів на ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель»: 1) залишкової вартості основних засобів – на 65612 тис. грн.; 2) фондоозброєності – на 74 тис. грн. на одну особу; 3) фондівдачі – на 6,6 коп.; 4) рентабельності основних засобів – на 4,5 процентних пунктів.

ВИСНОВКИ

Дослідивши теоретичні засади факторів та резервів підвищення ефективності застосування основних виробничих фондів на підприємстві, розглянувши головні чинники та узагальнюючі характеристики ефективності використання основних засобів на ПАТ «Одеський кабельний завод «Одеськабель», ми дійшли наступних висновків.

1. Всю сукупність технічних, організаційних та економічних заходів щодо кращого використання основних засобів підприємства можна умовно поділити на дві групи: 1) збільшення екстенсивного завантаження; 2) підвищення інтенсивного навантаження. Досліджуючи ефективність застосування основних виробничих фондів, доцільно приділити особливу увагу таким важливим узагальнюючим показникам, як фондвіддача, фондомісткість, фондорентабельність, що характеризують ефективність застосування задіяних основних фондів. Вони відображають співвідношення отриманих фінансових результатів підприємства і використаних для досягнення цих результатів основних засобів.

2. Під резервом росту (зниження) досліджуваного економічного показника зазвичай розуміють таку його величину, яка обумовлена певним недовикористанням конкретного фактора, що впливає на нього. Резерви підвищення ефективності застосування основних виробничих фондів на підприємстві складаються саме з недоотриманого впливу важливіших факторів, які визначають рівень таких економічних показників, як фондвіддача, фондомісткість, фондорентабельність.

3. ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель»» відноситься до сучасних конкурентоспроможних підприємств з достатньо динамічним

розвитком на внутрішньому і зовнішньому ринках кабельно-провідникової продукції. За класифікацією КВЕД воно належить до переробної промисловості, групи «Машинобудування, ремонт та монтаж машин і устаткування», підгрупи «Виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування».

4. Аналіз динаміки важливіших показників господарської діяльності ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель»» за 2015-2018 рр. показав: об'єм виробленої продукції на підприємстві зріс на 64,4 %; обсяг реалізованої продукції, робіт, послуг за ці ж роки підвищився на 45,5 %. Середній залишок оборотних коштів у 2018 р. зріс у порівнянні з попереднім роком майже на 80,3 млн. грн., або на 13,9 %. Коефіцієнт оборотності оборотних засобів за аналізований період часу змінювався несуттєво: з 2,584 оборотів у 2016 р. до 2,739 оборотів у 2017 р. та до 2,674 оборотів у 2018 р. Середня облікова чисельність працівників підприємства зросла з 817 осіб у 2016 р. до 886 у 2018 р., тобто на 8,4 % в зв'язку з підвищенням рівня виробленої та реалізованої продукції ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель»».

5. Фонд оплати праці за досліджуваний період зріс на підприємстві з 91382 тис. грн. у 2016 р. до 165 352 тис. грн. у 2018 р., тобто на 80,9 %, що свідчить про серйозну мотивацію результатів праці трудового колектива з боку керівництва ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель»». Продуктивність праці (середньорічний виробіток продукції на одного працівника) зазнав за 2016-2018 рр. суттєвого підйому: у 2017 р. в порівнянні з 2016 р. на 433208,3 грн./особу, або на 29,9 %, а у 2018 р. в порівнянні з 2017 р. на 350950,4 грн./особу, або на 18,6 %. Також динамічно за цей період зростала й середня річна заробітна плата одного працівника – з 109570,7 грн. у 2016 р. до 185789,1 грн. у 2018 р., або на 69,6 %. Так, у минулому 2018 р. середня місячна заробітна плата одного працівника складала 15482,4 грн. У досліджуваному періоді часу середня відносна швидкість оплати праці випереджала аналогічний показник продуктивності праці в 1,1 рази.

6. У зв'язку з ростом виробництва на ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель» повна собівартість реалізованої продукції у 2017 р. в порівнянні з 2016 р. підвищилась на 399,4 млн. грн., або на 37,2 %, а в 2018 р. у порівнянні з 2017 р. – на 232,3 млн. грн., або на 15,8 %. За два роки собівартість реалізації зросла на 631,7 млн. грн., або на 58,8 %. При цьому спостерігалось таке негативне економічне явище, як постійний ріст витрат на 1 грн. реалізованої продукції. Так, за період 2016-2018 рр. даний показник підвищився на 8 коп., або на 9 %, склавши 0,97 грн./грн.

7. Прибуток від реалізації продукції на підприємстві за 2016-2018 рр. знизився з 137,9 млн. грн. до 57,7 млн. грн., або на 58,3 %. А чистий прибуток за той же час зменшився на 45,5 млн. грн., або на 76,7 %, досягнувши у 2018 р. рекордно низького значення 13,8 млн. грн. Рентабельність реалізованої продукції за аналізований період зменшилась з 12,8 % у 2016 р. до 3,4 % у 2018 р., тобто на 9,4 процентних пунктів. А рентабельність активів при цьому впала з 7,2 до 1,2 відсотків, тобто на 6 процентних пунктів

8. Замовлення на поставку всіх видів продукції підприємства у 2018 р. виконані на 56,6 %, в тому числі основних видів кабельної продукції – на 62,8 %. Це свідчить про те, що фактичне замовлення на продукцію ПАТ «Одескабель» суттєво перевищувало наявні потужності досліджуваного підприємства в 2018 р. Експорт продукції у 2018 р. становив близько 23 %.

9. Результати аналізу показали, що досліджуване підприємство потребує нагайного оновлення основних виробничих фондів, оскільки їхній знос у 2018 р. досяг величини 1995,4 млн. грн. (коефіцієнт зносу 82,5 %). Окрім того, ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель» не виконує договірні зобов'язання, що обумовлено великим попитом на кабельну продукцію, а його виробничі потужності досить обмежені.

10. Перший запропонований захід стосується придбання виробничого комплексу задля додаткового випуску LAN-кабелю нового покоління (категорії 6А). Результати аналізу маркетингового відділу показали: якщо розглядати ринок пострадянського простору, то його ємність складає близько

1,5 млн. км, а всі виробники випускають близько 250 тис. км. Тому варто зазначити, що ринок величезний, продукт затребуваний і запропонований захід є актуальним.

11. Реалізація першого заходу (придбання підприємством виробничого комплексу з випуску LAN-кабелю нового покоління) дозволить підвищити середню залишкову вартість основних засобів на 65500 тис. грн., фондоддачу – на 4,4 коп. (або на 0,9 %), фондоозброєність – на 73,9 тис. грн./особу (або 15,5 %), рентабельність основних засобів – на 2,62 процентних пунктів (або на 19,3 %) й досягне величини 19,3 %.

12. Другий запропонований захід спрямований на придбання новітніх маркувальних принтерів JET від компанії LeibingerMa, що забезпечить зниження втрат від браку, підвищення обсягу виробленої продукції й покращення важливіших показників ефективності використання основних засобів підприємства. Його реалізація надасть можливість отримати наступні результати: залишкова вартість основних засобів зросте на 112 тис. грн., фондоддача підвищиться на 2,2 коп. (або на 0,46 %), фондоозброєність – на 0,1 тис. грн. на одну особу (або на 0,03 %), рентабельність основних засобів на 1,9 процентних пунктів (або на 14,3 %).

13. Загальні позитивні результати впровадження двох рекомендованих заходів виражаються в таких показниках зростання ефекту й ефективності використання основних виробничих фондів на ПАТ «Одеський кабельний завод «Одеськабель»:

- 1) залишкової вартості основних засобів – на 65612 тис. грн.;
- 2) фондоозброєності – на 74 тис. грн. на одну особу;
- 3) фондоддачі – на 6,6 коп.;
- 4) рентабельності основних засобів – на 4,5 процентних пунктів;
- 5) термін окупності інвестицій складе трохи більше 3-х років.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабіч В. В., Золототогоров В. Г. Витрати на ремонт та поліпшення основних засобів: обліковий і податковий аспекти. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2012. № 8. С. 10-13.
2. Бойчик І. М. Економіка підприємств: навч. посіб. К.: Атіка, 2002. 480 с.
3. Бланк И. А. Управление активами и капиталом предприятия. К., Ника-Центр, Эльга. 2003. 448 с.
4. Бондаренко О. О. Прогнозування питомої ваги джерел фінансування інвестицій в основний капітал. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2008. № 11. С.7–9.
5. Борисюк І. О., Ткаченко І. І. Резерви підвищення ефективності використання основних фондів підприємства. URL :
<file:///D:/Users/qwerty/Downloads/435-1694-1-PB.pdf>
6. Бутинець Т. А. Основні засоби: точка зору економіста. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2012. Вип. 2 (23). С. 22-36.
7. Гетьман О. О., Шаповал В. М. Економіка підприємства : Навч. посіб. 2-ге видання. К. : Центр учбової літератури, 2010. 488 с.
8. Гринчуцький В. І., Карапетян Е. Т., Погріщук Б. В. Економіка підприємства : Навчальний посібник. К. : Центр учбової літератури, 2010. 304 с.
9. Городня Т. А. Обґрунтування стратегії підвищення ефективності відтворення та використання основних виробничих засобів підприємства. *Науковий вісник НЛТУ*. 2008. № 18.5. С. 287-290.

10. ГОСТ 15845-80. Изделия кабельные. Термины и определения (СТ СЭВ). URL : p-content/uploads/2016/12/2-6-2-2016-11.pdf
11. Готліб І. Г. Фактори підвищення ефективності використання основного капіталу на підприємствах хлібопекарської промисловості. Автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.06.01. ОНЕУ. Одеса. 2006. 20 с.
12. Гузенко О. П. Інвестиційна складова в аналітичній оцінці основного капіталу. *Економіка, фінанси, право*. 2006. № 3. С. 10-15.
13. Довгальок Н. В. Ефективність використання та відтворення основних засобів підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04. Житомир, 2010. 20 с.
14. Дорогунцов С., Федорищева А. Інвестиційне забезпечення відтворення основного капіталу в регіонах України. *Регіональна економіка*. 2004. № 3. С. 159-171.
15. Дробишева О. О., Віташ Н. М. Оптимізація структури основних фондів та їх значення у досягненні підприємством своїх цілей. URL <https://msu.edu.ua/visn/w>
16. Економіка. 2009. URL : http://www.rusnauka.com/32_PWMN_2009/Economics/55280.doc.htm
17. Электротехническая промышленность. *Промышленный портал Metaprom.ru*, URL : <http://www.metaprom.ru/pub600.html>
18. Єфіменко Н. А. Теоретичні засади відтворювання якості основного капіталу підприємств. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. № 5. С. 74-83.
19. Зверяков М. І. Промислова політика і механізм її реалізації / М. І. Зверяков // *Економіка України*. - 2016. - № 6. - С. 3-18.
20. Ілюк О. В., Корбутяк А.Г. Аналіз ефективності використання основних засобів на підприємствах України: суть та методи. URL : http://www.rusnauka.com/10_NPE_2010/Economics/61923.doc.htm
21. Ілляшенко Т. О., Лівацька Т. М. Знос як джерело оновлення, формування та використання основного капіталу та шляхи його покращення. *Вісник СумДУ. Серія Економіка*. 2013. № 1. С. 136-143.
21. Історія економічних учень: підручник / Л. Я. Корнійчук, Н. О.

Татаренко, А. М. Поручник та ін. К.: КНЕУ, 1999. 564 с.

22. Кіндрацька Г. І., Білик М. С., Загородній А. Г. Економічний аналіз: Підручник / за ред. проф. А. Г. Загороднього. 3-тє вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2008. 487 с.

23. Класифікатор видів економічної діяльності. *Державний комітет статистики України*. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

24. Коваленко О. В., Громова І. В Напрями підвищення ефективності використання основних фондів підприємства. 2014. С. 29-27. URL : www.zgia.zp.ua

25. Кузьмін Д. Л. Основні засоби і основні фонди: порівняльний аспект. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2012. № 2 (23). С. 148-155.

26. Кузьмін О.Є. Економічна ефективність використання основних засобів підприємств. Збірник наукових праць Національного лісотехнічного університету України. URL :

http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltsu/20_9/240

27. Лавизина Е. Рынок КПП побеждает экспорт. *BUILD Review*. 2010. № 5 (84). С. 46-49.

28. Мазуркевич І. О. Теоретичні аспекти відтворення основних засобів на підприємстві. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2008. № 4. С. 53-56.

29. Мамедов О. Ю. Сучасна економіка : Навчальний посібник. К.: Феникс, 2014. 608 с.

30. Маркова С. Обновление основного капитала промышленности как фактор экономического роста. *Вопросы экономики переходного периода*. 2012. № 9. С. 31-38.

31. Надольний М. Рушійні сили історії. Філософський енциклопедичний словник / гол. ред. В. І. Шинкарук. Київ : Абрис, 2002. 559 с.

32. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 № 73. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2694>

33. Никифоров А. Є. Вплив державної амортизаційної політики на оновлення основного капіталу інноваційних підприємств. *Фінанси України*. 2007. № 1. С. 67-74.

34. Орошан Т. А., Кухта К. О. Дослідження ефективності використання основних фондів. *Агросвіт*. 2019. № 4. С. 51-55.

35. Осипов В.И. Экономика предприятия: ученик. Одесса: МАЯК. 2005. 720 с.

36. ПАТ «Одескабель»: офіційний сайт. URL : <http://odeskabel.com/main-rus/>

37. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2. «Баланс»: Затв. наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>

38. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3. «Звіт про фінансові результати»: Затв. наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>.

39. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7. «Основні засоби»: Затв. наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87. // URL : <http://zakon.rada.gov.ua>.

40. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8. «Нематеріальні активи»: Затв. наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>

41. Публічне акціонерне товариство «Одеський кабельний завод «Одескабель»: База даних SMIDA URL : <http://smida.gov.ua/db/participant/05758730>

42. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства : в 2 т. К. : Хвиля-Прес; Донецьк : Пошук, 1999. Т. 1.634 с.

43. Рыбин В. И. Анализ финансово-хозяйственной деятельности предприятий и объединений : Учебник / Под редакцией В. И. Рыбина, пер. и доп. М. : Финансы и статистика, 2009. 391 с.

44. Савицька Г. В. Аналіз господарської діяльності підприємства: 4-е вид., перероб. і доп. Мінськ: ТОВ «Нове знання». 2013. 688 с.

45. Селіванова Н. М., Ткаченко Ю. В., Попко Я. О. Особливості методики проведення аналізу основних засобів підприємства // Матеріали VII Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Проблеми ринку та розвитку регіонів України в XXI столітті». Одеса, 5-9 грудня 2016 р. С. 98-102. URL : <https://economics.opu.ua/files/science/ipreed/2016/98.pdf>

46. Семенова В. Г., Танасюк І. М. Підвищення ефективності діяльності підприємства як основа його розвитку // Ефективність реструктурованих господарських систем: проблеми і фактори підвищення: Монографія / За заг. ред. док. екон. наук, проф. В. І. Осипова. Одеса: Атлант, 2008. С. 129-145.

47. Стратійчук В. М., Богацька Н. М. Основні засоби та аналіз їх ефективності в бізнес-процесах підприємства «*Young Scientist*». Економічні науки. 2013. № 2 (02) december, С. 39-42. URL :

<http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2013/2/02.pdf>

48. Терлецька І. В., Чухрій Ю. О. Резерви підвищення ефективності використання основних засобів підприємства. *Науковий вісник МНУ ім. В. О. Сухомлинського. Економічні науки*. 2015. № 1 (4), С. 87-90. URL :

file:///D:/Users/qwerty/Downloads/nvmduce_2015_1_18.pdf

49. Фактор. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. 5-те вид. К. ; Ірпінь : Перун, 2005. 742 с.

50. Череп А. В., Клименко А. А. Ефективність використання основних фондів підприємства. URL :

http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_ep/2009_6/files/ekon_06_09_43_Cherep_Klimenko.pdf

51. Чернова В. В. Контролінг в управлінні вартістю підприємства: дис. ...кандидата екон. наук: 08.00.04. Одеса, 2017. 248 с.
52. Чорна І. О. Ефективність використання основних виробничих фондів та розробка пропозицій щодо їх поліпшення. URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_ep/2009_2/files/Econ_02_2009_Chorna.pdf
53. Шнипко А. Накопление основного капитала как фактор конкурентоспособности экономики. *Економіка України*. 2010. № 7. С. 23-36.
54. Янковий О. Г, Янковий В. О. Фондоозбросність у машинобудуванні України: реальність і оптимальність. *Економіка України*. 2018. № 8 (681). С. 16-29
55. Янковой А. Г. Математико-статистические методы и модели управления предприятием : учеб. пособие. Одесса. Ротапринт ОНЕУ. 2014. 250 с.
56. Янковий О. Г, Белік С. О. Показники ефективності використання й забезпечення підприємства основними виробничими фондами. «Економіка підприємства : сучасні проблеми теорії та практики» : матеріали 8-ї міжнар. наук.-практ. конф., 13-14 вересня 2019 р. Одеса : Бондаренко М.О., 2019. С. 185-186.